

Andrzej Zieliński

Zarząd majątkiem wspólnym małżonków : (wybrane zagadnienia)

Palestra 38/9-10(441-442), 28-34

1994

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zarząd majątkiem wspólnym małżonków

(Wybrane zagadnienia)

Artykuł omawia pojęcie zarządu majątkiem wspólnym małżonków, pojęcie majątku wspólnego, zarząd zwykły oraz czynności przekraczające granice zwykłego zarządu, kwestię zgody małżonka na rozporządzenie majątkiem objętym wspólnością ustawową, udzielania zezwoleń przez sąd, wyłączenia spod władztwa drugiego małżonka składników majątku wspólnego i ochronę posesoryjną w stosunkach między małżonkami.

1. Pojęcie zarządu majątkiem wspólnym małżonków posiada decydujące znaczenie dla należytego zrozumienia istoty zarządu majątkiem wspólnym. Omawiane jest obszernie w literaturze¹, jednakże brak definicji ustawowej pojęcia „zarządu” wpływa na niejednorodność poglądów nauki i praktyki². W ustawach pojęcie to jest używane w różnych kontekstach (np. art. 98, s. 99–205, 460 § 1 k.c., art. 36, 39, 40 k.r.o.).

W prawie cywilnym przez zarząd rozumie się dokonywanie wszelkiego rodzaju dyspozycji i czynności dotyczących rzeczy lub poszczególnych składników masy majątkowej³. Czynnościami tymi mogą być: czynności faktyczne (np. pobieranie pożytków), czynności prawne – zarówno rozporządzające jak i zobowiązujące (np. przeniesienie własności, darowizna, pożyczka), a także czynności dokonywane przed sądami i innymi organami państwowymi (np. zawarcie ugody sądowej odnośnie składnika lub składników majątku wspólnego, wystę-

powanie w postępowaniu administracyjnym w sprawie o nabycie użytkowania wieczystego działki budowlanej, w postępowaniu podatkowym itp.)⁴.

W każdym przypadku przez pojęcie „zarząd majątkiem” rozumieć trzeba zarówno zwykły zarząd, jak i czynności przekraczające zakres zwykłego zarządu.

Rozważając zagadnienie zarządu majątkiem wspólnym małżonków, F. Zedler słusznie podkreślił, iż należy te rozważania przeprowadzić na gruncie przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, jakkolwiek bowiem analogia do innych działów prawa może okazać się zawodna⁵. Kodeks rodzinny z 1950 r. zezwalał na uregulowanie zarządu majątku wspólnego inaczej, niż jest to przewidywane przy wspólności ustawowej (art. 28 § 11 zdanie drugie k.r.).

Takiej możliwości nie przewiduje kodeks rodzinny i opiekuńczy (art. 47 § 1 k.r.o.). W rezultacie uznać należy, że przepisy k.r.o. regulujące kwestie związane z zarządem majątkiem wspólnym

małżonków (art. 36–40 k.r.o.) mają charakter *iuris cogentis*. Należy przede wszystkim zwrócić uwagę na pojęcie „majątku wspólnego” małżonków w rozumieniu przepisów art. 36–40 k.r.o.

S.K. Rzonca wskazując, że większość autorów opowiada się za węższym pojmowaniem pojęcia majątku wspólnego małżonków (tzn. majątek wspólny obejmuje wyłącznie prawa majątkowe) doszedł do konkluzji, iż wspólny majątek małżonków jest w rozumieniu przepisów k.r.o. zbiorem praw podmiotowych⁶. Stanowisko to uznać należy za trafne. Wydaje się również niecelowe dokonywanie rozróżnienia czynności prawnych dotyczących majątku wspólnego małżonków na czynności zarządu oraz czynności nie będących czynnościami zarządu. Na gruncie obowiązujących przepisów istotne jest rozróżnienie czynności zwykłego zarządu oraz czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu⁷.

W literaturze spotyka się w zasadzie dwie koncepcje dotyczące pojmowania pojęcia zwykłego zarządu, którego granicę wytyczył przepis art. 36 § 2, zdanie drugie k.r.o. Z jednej strony zwolennicy szerokiego ujmowania tego pojęcia wskazują na konieczność elastycznego ujęcia czynności zwykłego zarządu, potrzeby obrotu oraz szeroki zakres praw objętych małżeńską wspólnością ustawową (w szczególności objęcie nią wynagrodzenia za pracę)⁸. Z drugiej strony autorzy reprezentujący pogląd wąskiego ujmowania tych czynności podkreślają, że przemawia za tym zasada ochrony rodziny oraz zasada równouprawnienia małżonków⁹.

Wydaje się, że nie jest możliwe ustalenie jednolitego kryterium pozwalającego na rozgraniczenie czynności zwyk-

łego zarządu od czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu. Decyduje tutaj bowiem zbyt wiele czynników. Dla określenia, czy dana czynność mieści się w granicach zwykłego zarządu, czy też zakres ten przekracza, znaczenie powinny mieć dwie kwestie:

1) wielkość majątku oraz rodzaj jego składników;

2) zasady współzycia społecznego i społeczno-gospodarcze przeznaczenie prawa (art. 140 k.c.)¹⁰.

Nie opowiadam się ani za szerokim, ani za wąskim ujmowaniem zakresu czynności zwykłego zarządu. Uważam bowiem, że rozstrzygnięcie tego zagadnienia z reguły będzie zależało od okoliczności konkretnej sprawy. Jednakże przypadki budzące poważne wątpliwości należy raczej zaliczać do grupy czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu, a to ze względu na zasadę ochrony rodziny i równouprawnienia małżonków.

Reasumując tę część rozważań, dochodzę do wniosku, że w świetle przepisów kodeksu rodzinnego i opiekuńczego przez zwykły zarząd należy rozumieć załatwianie bieżących spraw związanych ze zwykłą eksploatacją rzeczy i utrzymaniem jej w stanie niepogorszonym w ramach aktualnego jej przeznaczenia. Natomiast przez czynności zwykłego zarządu majątkiem wspólnym rozumieć należy ogół czynności (faktycznych i prawnych) związanych z prawidłową gospodarką majątkiem wspólnym i zaspokajaniem zwykłych potrzeb rodziny.

Prawidłowa gospodarka majątkiem wspólnym obejmuje czynności związane z normalnym korzystaniem ze składników majątku wspólnego i zachowaniem ich w stanie niepogorszonym, a więc

po zbieranie korzyści naturalnych i cywilnych, zawieranie umów o naprawy i remonty oraz innych umów, jeżeli nie pociągają one za sobą zmiany dotychczasowego sposobu korzystania z rzeczy wchodzącej w skład majątku wspólnego. Istotna zmiana dotycząca majątku wspólnego będzie stanowiła czynność przekraczającą zakres zwykłego zarządu w zależności od faktycznych okoliczności każdej sprawy¹¹.

2. Czynność prawna, której przedmiotem jest rozporządzenie majątkiem objętym wspólnością ustawową, przekraczająca zakres zwykłego zarządu, podjęta bez zgody drugiego małżonka, jest czynnością niepełną – *negotium claudicans* (art. 37 § 1 k.r.o), brak zgody drugiego małżonka może być zastąpiony zezwoleniem sądu¹³.

Podkreślić jednak należy, że przewidziane w art. 39 k.r.o. zezwolenie na dokonanie przez jednego z małżonków czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu majątkiem wspólnym nie może dotyczyć czynności, które w ogóle nie wiążą się z zarządem tym majątkiem, lecz zmierzają do uszczuplenia lub faktycznej likwidacji majątku objętego wspólnością ustawową¹⁴.

Przedstawiona powyżej wykładnia przepisu art. 39 k.r.o. jest wykładnią zawężoną, ale uzasadnia ją założenie ochrony wspólności majątkowej¹⁵.

Przepisu art. 39 k.r.o. jako *lex specialis*, nie można utożsamiać z przepisem art. 199 k.c., co zresztą wynika z treści art. 196 § 2 k.c., który stanowi, że przepisy o współwłasności ułamkowej nie mają zastosowania do współwłasności łącznej, której reżim regulują przepisy dotyczące stosunków, z których ona wynika¹⁶. Do zgłoszenia wniosku o wy-

danie zezwolenia w trybie art. 39 k.r.o. legitymowani są wyłącznie małżonkowie¹⁷.

Oznacza to, że osoba trzecia (np. kontrahent, wierzyciel), chociaż byłaby zainteresowana w rozstrzygnięciu sprawy, nie jest uprawniona do zgłoszenia takiego wniosku. Postępowanie o udzielenie zezwolenia na dokonanie czynności przekraczających zakres zwykłego zarządu majątkiem toczy się w trybie nieprocesowym na podstawie przepisu art. 565 § 1 k.p.c. W myśl tego przepisu udzielenie zezwolenia może nastąpić dopiero po umożliwieniu złożenia wyjaśnień małżonków i wnioskodawcy, chyba że jego wysłuchanie nie jest możliwe lub celowe.

Z treści powołanego przepisu wynika, iż wysłuchanie drugiego małżonka nie stanowi bezwzględnego nakazu. Uznać jednak należy, iż z uwagi na charakter tych spraw, odstąpienie od wysłuchania współmałżonka przez sąd może nastąpić w wypadkach zupełnie wyjątkowych¹⁸. W postępowaniu tym sąd obowiązany jest badać, czy czynność, która ma zostać objęta zezwoleniem, przyniesie korzyść rodzinie, czy zapobiegnie niekorzystnym sytuacjom dla rodziny, czy małżonek odmawia wyrażenia zgody i z jakich przyczyn, czy czynność dotyczy przedmiotu objętego wspólnością majątkową małżeńską itp.¹⁹

Uznać przeto należy, że wysłuchanie współmałżonka w tym postępowaniu stanowi warunek minimalny²⁰, co oznacza, że sąd może przeprowadzić również inne, stosowne do okoliczności dowody.

W literaturze słusznie podkreśla się potrzebę dążenia sądu do osiągnięcia porozumienia między małżonkami, w przypadku osiągnięcia takiego porozu-

mienia wydanie postanowienia o zezwoleniu stanie się zbędne i sąd umorzy postępowanie²¹.

W sytuacji, kiedy małżonek wyraził zgodę na dokonanie przez współmałżonka czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu (art. 36 § 2 zdanie drugie k.r.o.), a następnie odmawia złożenia odpowiedniego oświadczenia (np. w sprawie usunięcia niezgodności treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym), to postępowanie w trybie art. 565 § 1 k.p.c., jest niedopuszczalne. W takiej bowiem sytuacji brak zgody współmałżonka można usunąć wyłącznie w drodze postępowania procesowego (wyrokiem) na podstawie przepisu art. 1047 k.p.c., który zastąpi oświadczenie woli współmałżonka²². W postępowaniu z art. 565 § 1 k.p.c. rozprawa nie jest obligatoryjna (art. 514 § 1 k.p.c.). Sąd może również zażądać od uczestników (współmałżonków) oświadczeń na piśmie (art. 514 § 1 zdanie drugie k.p.c.). Dodać trzeba, że zezwolenie Sądu może być wydane również po dokonaniu czynności przekraczającej zakres zwykłego zarządu²³.

3. W przypadku sporu (procesu) dotyczącego składnika majątkowego, wchodzącego w skład majątku wspólnego małżonków, oboje małżonkowie są współuczestnikami koniecznymi tego postępowania²⁴. Uwzględnienie bowiem w takich warunkach powództwa tylko względem części jednego ze współuprawnionych małżonków nie jest możliwe. W razie braku w tym zakresie należy stosować przepis art. 195 k.p.c. (zapozwanie).

4. W praktyce nader często zdarzają się sytuacje, w których współmałżonkowie w trakcie trwania procesu o rozwód wyłączają spod władztwa (zarządu) dru-

giego współmałżonka co wartościowsze składniki majątku wspólnego. Zabezpieczenie w procesie o rozwód wzajemnych roszczeń małżonków do ich wspólnego majątku jest niedopuszczalne²⁵.

Rozwiązanie tego zagadnienia może nastąpić w dwojaki sposób:

Współmałżonek wyzuty z posiadania składników majątku wspólnego może – na podstawie art. 58 § 3 k.r.o. – złożyć wniosek, aby sąd w wyroku orzekającym rozwód dokonał podziału majątku wspólnego. Wraz z tym wnioskiem może on złożyć wniosek o zabezpieczenie swoich roszczeń.

Może on również wystąpić z powództwem o dopuszczenie do współposiadania (art. 206 k.c.) bądź o ochronę posesoryjną (art. 344 i 346 k.c.).

5. Kodeks rodzinny i opiekuńczy nie zawiera unormowania sytuacji, w których jeden z małżonków samowolnie pozbawia współmałżonka możliwości korzystania z majątku wspólnego lub z określonych składników tego majątku. Wobec tego braku należy posłużyć się w drodze analogii przepisem art. 206 k.c.²⁶, według którego każdy ze współwłaścicieli jest uprawniony do współposiadania rzeczy wspólnej oraz do korzystania z niej w takim zakresie, jaki daje się pogodzić ze współposiadaniem i korzystaniem z rzeczy przez pozostałych współwłaścicieli (ochrona petytoryjna).

W reżimie obowiązywania kodeksu rodzinnego z 1950 r. praktyka początkowo była przeciwna stosowaniu takiej analogii stwierdzając, że małżonek nie ma prawa żądać dopuszczenia go do współposiadania rzeczy należącej do majątku wspólnego małżonków²⁷. Przełom w tym stanowisku uczyniły dopiero

wytyczne Sądu Najwyższego w sprawie stosowania przepisów art. 73, 82–85 i 90 prawa rzeczowego (obecnie: art. 195, 196, 199–204 i 206 k.c.)²³.

Wytyczne te rozstrzygnęły sporną kwestię możliwości domagania się przez współwłaściciela dopuszczenia go do współposiadania. Zachowały one nadal swoją aktualność²⁹. Zatem każdy z małżonków może domagać się dopuszczenia go przez drugiego małżonka do współposiadania rzeczy objętej wspólnością ustawową, o ile:

1) wspólne posiadanie ze względu na charakter i przeznaczenie rzeczy objętej własnością ustawową nie musi być wykonywane tylko przy zgodnym współdziałaniu dwojga małżonków,

2) nie dotyczy gospodarstwa rolnego³⁰.

W przypadku niektórych rzeczy, ze względu na ich właściwości (np. budynki, działka itp.) lub społeczno-gospodarcze przeznaczenie, może zaistnieć konieczność wydzielenia małżonkom odpowiednich części tych rzeczy do wyłącznego użytkowania (tzw. podział *quoad usum*). Rozstrzygnięcie przez małżonków o takim sposobie korzystania jest czynnością zwykłego zarządu³¹. Zaliczenie tej czynności do czynności zwykłego zarządu ma istotne znaczenie, bowiem w braku zgody co do sposobu podziału *quoad usum*, każdy z małżonków może żądać na podstawie art. 201 k.c., aby sąd ukształtował ich korzystanie i posiadanie³².

Jednakże małżonek, który nie zamieszkuje w mieszkaniu stanowiącym przedmiot spółdzielczego prawa do lokalu wchodzącego w skład wspólności ustawowej, nie może od chwili rozwodu domagać się na podstawie art. 206 k.c.

dopuszczenia do współposiadania tego mieszkania z drugim małżonkiem; swoich praw z tytułu wspólności lokalu może dochodzić w postępowaniu o podział majątku wspólnego³³.

6. Szczególne życiowe znaczenie posiada ochrona posesoryjna w stosunkach między małżonkami, zwłaszcza jeżeli chodzi o korzystanie z mieszkania.

Uznać należy, że małżonkowi, który został wyzuty ze współposiadania mieszkania przez drugiego małżonka, przysługuje ochrona posesoryjna³⁴. Na przeszkodzie temu roszczeniu nie stoi przepis art. 346 k.c.³⁵, który stanowi, że roszczenie o ochronę posiadania nie przysługuje w stosunkach pomiędzy współposiadaczami tej samej rzeczy, jeżeli nie da się ustalić zakresu współposiadania.

W przepisie tym chodzi o takie sytuacje, w których mamy do czynienia z tzw. współposiadaniem zależnym, które polega na zgodnym współposiadaniu współposiadaczy, tak jak to wygląda np. przy współposiadaniu gospodarstwa rolnego³⁶.

Faktyczne władztwo jednego współposiadacza daje się rozgraniczyć od władztwa pozostałych współposiadaczy, jeżeli weźmie się pod uwagę sfery władania przestrzenne, czasowe albo czynnościowe³⁷. O ile rozgraniczenia tego będzie można dokonać w jednej z tych sfer władania, wówczas przepis art. 346 k.c. nie będzie miał zastosowania.

Jednakże w wypadku, gdy zakresu współposiadania nie da się ustalić (art. 346 k.c.), roszczenie o ochronę posiadania – tak w stosunku do jednego ze współposiadaczy, jak i w stosunku do osoby, która dokonała naruszenia posiadania na jego korzyść – nie przysługuje

także wtedy, gdy współposiadacz został pozbawiony posiadania w całości³⁸. Należy zaznaczyć, że w toku sprawy o rozwód sprawę o przywrócenie współposia-

dania mieszkania między małżonkami przekazuje się sądowi rozpoznającemu sprawę rozwodową, celem wydania postanowienia w trybie art. 443 § 1 k.p.c.³⁹.

Przypisy:

¹ S. Gross: *Stosunki majątkowe między małżonkami*, NP nr 11/1966, s. 1373 i nast.; A. Szpunar: *Wykonywanie przez małżonków zarządu majątkiem wspólnym*, NP nr 1/1967, s. 31 i nast.; tenże: *Zarząd majątkiem wspólnym małżonków*, NP 1956 nr 10, s. 20; J.S. Piątkowski: *Stosunki majątkowe między małżonkami*, 1955, s. 123; A. Wolter: *Wspólny majątek małżonków de lege ferenda*, PiP 1957 nr 10, s. 570; tenże: *Majątek wspólny i majątki odrębne pod rządem wspólności ustawowej*, NP 1965 nr 2, s. 105; F. Zedler: *Dochodzenie roszczeń majątkowych od małżonków*, 1976, s. 57 i nast.; S.K. Rzonca: *Pojęcie zarządu majątkiem wspólnym małżonków*, 1992, s. 20 i nast.; A. Dyoniak: *Odpowiedzialność majątkowa małżonków wobec osób trzecich*, 1990, s. 51 i nast.; tenże: *Ustawowy ustrój majątkowy małżeński*, 1985, s. 68 i nast.; J.S. Piątkowski (w.): *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*, 1985, s. 406 i nast.; S. Szer: *Prawo rodzinne*, 1966, s. 116 i nast.; B. Walaszek: *Zarys prawa rodzinnego i opiekuńczego*, 1971, s. 74; J. Winiarz: *Prawo rodzinne*, 1987, s. 110 i nast.; J. Ignatowicz: *Prawo rodzinne, zarys wykładu*, 1987, s. 93; S. Breyer i S. Gross: *Kodeks rodzinny i opiekuńczy, komentarz*, 1975, s. 173.

² F. Zedler, op. cit., s. 57.

³ J. S. Piątkowski (w.): *System prawa rodzinnego i opiekuńczego*, 1985, s. 406.

⁴ Porównaj: F. Zedler, op. cit., s. 57 i nast.; J.S. Piątkowski, op. cit., s. 406.

⁵ F. Zedler, op. cit., s. 53.

⁶ S.K. Rzonca, op. cit., s. 21 i nast. oraz przytaczana tam literatura.

⁷ F. Zedler, op. cit., s. 61.

⁸ J.S. Piątkowski, op. cit., s. 407 i nast.; A. Dyoniak, op. cit., s. 77; A. Kunicki: *Pojęcie zwykłego zarządu w prawie rodzinnym i opiekuńczym*, RPEiS 1968 nr 3, s. 111 i nast.; B. Breyer, S. Gross (w.): *Kodeks rodzinny i opiekuńczy, komentarz*, 1975, s. 180 i nast.; A. Szpunar: *Zarząd majątkiem wspólnym małżonków*, NP 1956, nr 10, s. 39; S. Rakowski: *Zarząd gospodarstwem rolnym małżonków*, Palestra 1973, nr 4, s. 25.

⁹ L. Smal: *Małżeńska wspólność majątkowa w kodeksie rodzinnym*, NP 1950, nr 11–12, s. 40 i nast.; F. Zedler, op. cit., s. 62 i nast.; S. Szer: *Prawo rodzinne*, 1969, s. 92.

¹⁰ Tak też: F. Zedler, op. cit., s. 62.

¹¹ Z uzasadnienia orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 29 IX 1987, III CZP 54/87, OSNCP 1989, poz. 12.

¹² Orzeczenie jak wyżej.

¹³ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 IX 1954 r. – I CO 18/54, OSN 1955, poz. 75.

¹⁴ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 25 V 1971 r. – III CZP 29/71, OSNCP 1971, poz. 196 oraz OSPiKA 1972, poz. 131 z głosem aprobującą L. Steckiego, s. 312 i nast. z pewnymi zastrzeżeniami.

¹⁵ S. Breyer, S. Gross, op. cit., s. 200.

¹⁶ Odmiennie: S. Madaj: *Postępowanie nieprocesowe w sprawach małżeńskich*, 1973, s. 101. Pogląd wyrażony w pracy podzielają S. Breyer, S. Gross, op. cit., s. 200.

¹⁷ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 8 IX 1954 r. – I CO 18/54, OSN 1955, poz. 75; S. Breyer, S. Gross, op. cit., s. 201; S. Madaj, op. cit., s. 101.

¹⁸ W. Siedlecki: *Postępowanie nieprocesowe*, 1988, s. 136.

¹⁹ L. Stecki: *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 25 V 1971 r.* – III CZP 29/71, OSPiKA 1972, poz. 131, s. 314.

²⁰ W. Siedlecki, op. cit., s. 136.

²¹ Tamże.

²² K. Korzan: *Orzeczenia zastępujące oświadczenie woli w sądowym postępowaniu cywilnym*, 1977, s. 62 i nast. oraz s. 194 i nast.

²³ S. Breyer, S. Gross, op. cit., s. 201.

²⁴ E. Wengerek: *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego z zakresu postępowania cywilnego* (rok 1965 i I półrocze 1966) NP 1966, nr 12, s. 1553; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 20 VI 1964 r. – I CR 635/63, OSNCP 1965, poz. 116; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 13 VI 1967 r. – III CRN 107/67, PiP 1968, nr 8–9, s. 446 z glosą aprobującą Z. Radwańskiego.

²⁵ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 11 I 1957 r. – I CZ 196/56, OSN 1958, poz. 40.

²⁶ J.S. Piątkowski, op. cit., s. 434; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7 V 1965 r. – II CR 174/65, OSPiKA 1966, poz. 169 i OSNCP 1966, poz. 56. Odmiennie: A. Kunicki: *Glosa do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 7 V 1966 r.* – II CR 174/60, OSPiKA 1966, s. 344 i nast.

²⁷ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 18 IV 1957 r. I CR 142/57, OSN 1959, poz. 7.

²⁸ Uchwała Pełnego Składu Izby Cywilnej z dnia 29 IX 1963 r. – III CO 33/62 – zawierająca wytyczne w sprawie stosowania przepisów art. 78, 82–85 i 90 prawa rzeczowego, OSNCP 1964, poz. 22.

²⁹ Z.K. Nowakowski (w): *System Prawa Cywilnego*, 1977, t. 2, s. 418; S. Breyer: *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 4 II 1967 r.* – III CZP 110/66, OSPiKA 1968, s. 110; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 4 II 1967 r. – III CZP 110/66, OSPiKA 1968, poz. 52; orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7 V 1965 r. – II CR 174/65, OSPiKA 1966, poz. 169.

³⁰ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 7 V 1965 r. poz. 169 – II CR 174/65, OSPiKA 1966.

³¹ Patrz: wytyczne wskazane w przypisie 28.

³² Z.K. Nowakowski: op. cit., s. 418.

³³ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 31 III 1972 r. – III CZP 16/72, OSNCP 1972, poz. 131; T. Misiuk: *Glosa do uchwały z dnia 31 marca 1972 r.* – III CZP 16/72, NP 1973, nr 9, s. 1363 i nast.

³⁴ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 27 X 1969 r. – III CZP 49/69, OSPiKA 1971, poz. 81; B. Dobrzański: *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* (za 1971 r. NP, 1972 nr 4, s. 614 i nast.; L. Stecki: *Glosa do Uchwały Sądu Najwyższego w zakresie kodeksu rodzinnego i opiekuńczego* (za 1971 r.), NP 1972, nr 4, s. 614 i nast.; L. Stecki: *Glosa do Uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 października 1969 r.* (III CZP 49/69), OSPiKA 1971, s. 177 i nast.; J.S. Piątkowski: *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 27 października 1969 r.* – III CZP 49/69, OSPiKA 1970, s. 477 i nast.; K. Krzekotowska: *Ochrona posesoryjna w stosunkach między małżonkami na tle korzystania z mieszkania*, NP 1976, nr 10, s. 1581.

³⁵ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 18 VI 1966 r. – III CZP 49/66, OSNCP 1967, poz. 6; B. Hofmański: *Glosa do uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1966 r.* – III CZP 49/66, NP 1968, nr 7–8, s. 1209.

³⁶ A. Kubas: *Ograniczenie ochrony posesoryjnej między współposiadaczami*, Palestra 1972, nr 7–8, s. 21 oraz przytoczone tam orzecznictwo w przypisie 6.

³⁷ Tamże, s. 27.

³⁸ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 16 VI 1967 r. – III CZP 45/67, OSNCP 1968, poz. 3 z częściowo krytyczną, zwłaszcza w zakresie motywów, glosą B. Hofmańskiego: *Glosa do uchwały z dnia 16 czerwca 1967 r.* – III CZP 45/67, NP 1970, nr 2, s. 262 i nast.

³⁹ Orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 21 IX 1971 r. – III CZP 43/71, OSNCP 1972, poz. 46; W. Żywicki: *Glosa do uchwały z dnia 21 września 1971 r.* – III CZP 43/71, NP 1972, nr 12, s. 1880.